

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

Darii Oratio ad Milites.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

AGRICOLAE ORATIO.

*Oratio
militaris.*

*Oratio disertata est imprimis, eliminata,
acuta, pulchra temperie or-
namentorum.*

Ex Tacito. **O**ctavus annus est, Commilitones, ex quo virtute, & auspicijs Imperij Romani fide, atque opera vestra Britanniam vicistis, tot expeditionibus, tot praelijs, seu fortitudine aduersus hostes, seu patientia, ac labore penè aduersus ipsam rerum naturam opus fuit: neque me militum, neque vos ducis poenituit. Ergo egressi, ego veterum legatorum, vos priorum exercituum terminos, finem Britanniæ non fama, nec rumore, sed castris, & armis tenemus. Inuenta Britannia, & subacta. Equi lem in agmine, quum vos paludes, montes, & flumina fatigarent, fortissimi cuiusque vocem audiebam. Quando dabitur hostis? quando acies? Veniant è latebris suis extrusi, & vota, virtusque in aperto, omniaque prona victoribus, atque eadem victis aduersa. Nam ut superasse tantum itineris, sylvas euasisse, transisse æstuaria, pulchrum, ac decorum in frontem, ita fugientibus periculosissima quæ hodie prosperissima sunt. Neque enim nobis, aut locorum eadem notitia est, aut commeatuum eadem abundantia: sed manus, & arma, & in his omnia. Quod ad me attinet, iam pridem mihi decretum est, neque exercitus, neque ducis terga tuta esse. Proinde, & honesta mors turpi vita potior, & incolumitas, ac decus eodem loco sita sunt. Nec inglorium fuerit, in ipso terrarum, ac natura sine cecidisse. Si nouæ gentes, atque ignota acies constitisset, aliorum exercituum exemplis vos hortarer: nunc vestra decora recensere, vestros oculos interrogare, ij sunt quos proximo anno nam legionem furto noctis aggressos, clamore debellastis, ij cæterorum Britannorum fugacissimi, ideoque tandiu superstites. Quomodo sylvas, saltusque penetrantibus fortissimum quodque animal robore, pauida & inerta ipso agminis sono pelluntur: sic acerrimi Britannorum iam pridem ceciderunt, reliquus numerus est ignauorum, & metuentium. Quos, quod tandem inuenistis, non recesserunt, sed deprehensi sunt nouissimi,

ex extremo metu corpora defixere in his vestigijs, in quibus pulchram, & spectabilem victoriam edidistis. Transigite cum expeditionibus, imponite quinquaginta annis magnam diem. Approbate reipub. nunquam exercitui imputari potuisse, aut moras belli, aut causas rebellandi.

OECONOMIA

orationis.

I. Exordium à delinitione militum, & pristina virtutis recordatione, quod est in istis efficax. Quippe iucundissimum acroma militum laui ab Imperatore profecta.

*Laui
Acroma
iucundum
militum.*

II. Artificiose, & elegans oratio: qua se propositioni insinuat. Frigit enim leui, morata oratione militum vota, & conficta desideria, ut eos voti sui compotes factos esse pronuntiet.

III. Leniter tandem propositio irrepit, pugnam esse quod cogit necessitas, & suadet gloria. Siquidem decorum est in ipso terrarum, ac natura sine cecidisse.

*Fortitudo
bellica.*

IV. Addit locum facilitas à persona hostium, qui contemptissimi remanserunt. Numerus magis quam viri. Sic ab eis, & admodum æpocata. Homines nullius prety dicuntur ab Aristophane in nubibus.

*Ignavi milites
quibus
nominibus
appellatur.*

DARII ORATIO
ad Milites.

Ex quinto Curtio lib. 3.

*Hæc inter adhortationes militares
grauissima est.*

Terrarum, inquit, quas Oceanus hinc alluit, illinc claudit Helespontus, paulo ante domini, iam non de gloria, sed de salute, & (quod saluti præponitis) de libertate pugnandum est: hic dies imperium, quo nullum amplius vidit ætas, aut constituet, aut finiet. Apud Granicum minima vitium parte cum hoste certauimus. In Sicilia victos Syria poterat excipere. Magna munimenta regni, Tigris, atque Euphrates erant. Ventum est eò, vnde pulsus ne fugæ quidem locus est. Omnia tam diuturno bello exhausta post tergum sunt. Non incolas suos vrbes, non cultores habent terræ. Coniuges quo-

quoque, & liberi sequuntur hanc aciem, parata hostibus præda, nisi pro carissimis pignori-
 bus corpora opponimus. Quod mearum
 fuit partium, exercitum, quem penè imminen-
 sa planities vix caperet, comparavi equos, ar-
 ma distribui, commeatus, ne tantæ multitu-
 dini deessent, prouidi locum, in quo acies ex-
 plicari posset, elegi. Cætera in vestra potesta-
 te sunt: audete modo vincere, *tamamque (in-
 firmisimum aduersus fortes viros telum) con-
 temnitis.* Temeritas est, quam adhuc pro vir-
 tute timuistis, quæ ubi primum impetum ef-
 fudit, velut quædam animalia, amisso acu-
 leo, torpet. Hi vero campi deprehendere pau-
 citatem, quam Sicilia montes absconderant.
 Videtis ordines viros, cornua extenta, medi-
 am aciem vanam, & exhaustam. Nam vltimi
 quos locauit auersos, terga iam præbent. Ob-
 teri me hercule, equorum vagulis pæstant,
 etiam si nihil præter falcatos curius emisero,
 & bello vicerimus, si vincimus prælio. Nam
 ne illis quidem ad fugam locus est. Hinc Eu-
 phrates, illinc Tigris prohibet inclusos: &
 quæ antea pro illis erant, in contrarium con-
 uersa sunt, nostrum mobile, & expeditum
 agmen est, illud præda graue. Implicatos er-
 go spolijs nostris trucidabimus: eademque
 res & causa erit victoria, & fructus. Quod si
 quem è vobis nomen gentis mouet, cogitet
 Mædonum illic arma esse, non corpora.
 Multum enim sanguinis inuicem hausimus,
 & semper grauior in paucitate, iactura est.
 Nam Alexander *quanti se quoque ignauis &
 timidus videri potest, unum animal est: & si
 quid mihi creditis, temerarium & vecor, ad
 huc nostræ pauore, quam sua virtute felicis.*
 Nihil potest esse diuturnum, cui non subest ra-
 tio, licet felicitas aspirare videatur, tamen ad
 vltimum temeritati non sufficit. Præterea
 breues, & mutabiles vires rerum sunt, & for-
 tuna nunquam simpliciter indulget. Fortitan
 ita Dijs fata ordinauerunt, vt Persarum im-
 perium, quod secundo cursu per cc. xxx. annos
 ad summum fastigium inuexerant, in gno-
 motu concuterent magis, quam affligerent,
 admonerent que nos fragilitatis humana, cuius
 nimis in prosperis rebus oblitio est. Modo græ-
 cis vltio bellum inferabamus, nunc in sedibus
 nostris propulsamus illarum. Iactamur inui-
 cem varietate fortunæ. Videlicet imperium,
 quod mutuo affectamus, vna gens non capit.
 Cæterum etiam si spes non subesset, necessitas
 tamen stimulare deberet. Ad extrema per-

uentum est. Matrem meam, duas filias, O-
 chum in spem huius imperij genitum, illos
 principes, illam sobolem regie stirpis, duces
 vestros, regum instar victos habet: nisi
 quod in vobis est, ipse ego maiore parte capi-
 tius sum. *Eripio viscera mea ex vinculis, Affectus
 restituite mihi pignora, pro quibus ipse mori suauis &
 non recuso Parentes, liberos (nam coniugem magni
 in illo carcere amisi) credite nunc omnes ex-
 tendere ad vos manus, implorare patrios
 Deos, opem vestram, misericordiam, fidem
 exposcere, vt seruitute, vt compedibus, vt
 precario victu ipsos liberetis. An creditis a quo
 animo is seruire, quorum reges esse fastidiunt?*
 Video adiuuari hostium aciem: sed quo
 propius discrimen accedo, hoc minus ijs,
 quæ dixi, possum esse contentus. Precor vos
 per Deos patrios, æternumque ignem, qui
 præferunt altaribus, fulgoremque solis intra
 fines regni mei orientis, per æternam memo-
 riam Cyri, qui ademptum Medis, Lydisque
 imperium prius in Persidem intulit, vindi-
 cate ab vltimo dedecore nomen, gentemque
 Persarum. Ite alacres, & spe pleni, vt quam
 gloriam accepistis à maioribus vestris, po-
 sterioribus relinquatis. *In dextris vestris iam liber-
 tatem, opem, spem futuri temporis gerit.* Effu-
 git mortem, quisquis contempserit; Timi-
 dum quemque consequitur. Ipse non
 patrio more solum, sed etiam vt conspici pos-
 sim, curru vehor, nec recuso, quo minus imi-
 temini me, siue fortitudinis exemplum, siue
 ignauitæ fuero.

OECONOMIA

Orationis.

- I. Proponitur necessitas pugna, & momentum
 rei, quod grauissimum est.
- II. Prouisa à Rege omnia ad bellum necessaria,
 animis tantum opus esse, quos vs faciat, Alexan-
 dri famam, & metum oppositè omni induit in
 extenuare conatur, quem fama duntaxat mag-
 num, re autem ipsa contempit ostendit.
- III. Et hoc ab adiunctu prælii, quæ Persis op-
 portuna, Alexandro infirma.
- IV. Ad summum Alexander vnum animal
 est, idque vecors, & temerarium: sic hostem ex-
 tenuat Polybius l. 3.

Προαίρετά γὰρ μὴν καὶ δραστήριος, καὶ δο-
 μὸς ἀλογος, ἐπι δε κτηνοδοξία καὶ τὴν ὄψιν, εὐ-
 χείρωτα μὲν τοῖς ἐχθροῖς. Polyb. l. 3. p. 232.

2999 1.

V. Sp. 1.

Fama,

Alexandri
descriptio
procax.

Fortuna
mutabilis.

Fragilitas
humana.

Dens solus
immenusabi
lis.

V. Spes ingeritur dictis grauius, & sententiosis de humanarum rerum vicissitudine, quod fit ut resplante fortuna res Alexandri nimis laetas accisum iri credibile sit. Simile est quod Demosthenes Philip. ica prima. sectione xy. de Philip. podicit. Μὴ γὰρ ὅς θεῶν βοήθησεν ἐκείνῳ τὰ πρὸς τὴν ἀπορία πειρήσας.

VI. Et spei addeitur ingens telum necessitas,

qua rerum suarum extremam calamitatem tam graui, & morata oratione exponit, ut ferreos animos possit emollire.

VII. Postremo infertur obsecratio grauis, & inconsa. Quod autem hoc habet de aeterno igne, expl. cat. Curt. l. 3. Ignis quem ipsi sacrum & aeternum vocabant, argenteis altaribus praefuebat.

ALEXANDRI ORATIO

Ad trecentos milites.

Argumentum.

In Sogdianis petra erat expugnata difficillima, patebat enim in altitudinem stadia 30. in orbem vero 150. vnde quaque ardua, & praerupta, ne callibus quidem vllis peruia. Vnus qui ad cacumen ducebat aditus, & angustus limes, ab hostibus tenebatur. Insederant enim petram triginta hominum millia. Alexander aduersus impedimenta omnia & natura, & artificij enitens, ne huic quidem difficultati cedere voluit, & quoniam vis non valuisset, dolo statuit aggredi, hoc igitur commentus est ad eludendos hostes stratagemam. Negotium dat ducibus, ut trecentos expeditos iuuenes conquirant exercitatu pernicitatis, qui rem pecuniarum in montibus exercuerint, ac proinde assueuerint in precipitijs, & locis deujs insistere: his terrorem incurere hostibus parabat. Qui ut conuenerunt, hac oratione quid fieri velit, exponit. Rationem illis ad cacumen perueniendi aperit, hortatur ut strenue rem aggrediantur, & aduersus omnes difficultates luctentur: denique addit animos propositis praemijs amplissimis, itaque illos dimittit.

Hortatio ad
rem ardua.
Ex D. Cur-
tio.
Alexandri
labores.

Candor sig-
num felici-
tatis.

Vobiscum (inquit) o iuuenes, & mei aequales, urbium inuictarum ante munita superavi, montium iuga perenni niue obruta emensus sum; angustias Ciliciae intraui, Indiae sine lassitudine frigoris vim perpeclus sum, & mei documenta vobis dedi, & vestra habeo. Petra, quam videtis, vnum aditum habet, quem barbari obsident, caetera negligunt. Nullae vigiliae sunt, nisi quae castra nostra spectant. Inuenietis viam, si solerter rimati fueritis aditus ferentes ad cacumen. Nihil tam aeternum natura constituit, quod vobis non possit eniti. Experiendo, quae caeteri desperauerunt, habemus Asiam in potestate. Euadite in cacumen: quod cum ceperitis, can-

didis velis mihi signum dabit: ego copijs ad motis hostem in nos a vobis conuertam. Praemium erit ei, qui primus occupauerit verticem, talenta decem; vno minus ac piet, qui proximus ei venerit, eademque ad decem homines seruiabitur portio. Certum habeo vos non tam liberalitatem intueri meam, quam voluntatem.

I. Exordium a rebus antea gestis efficacissimum, O passi grauiora.

II. Propositio rei, in qua caetido artificij pericula dissimulantur, & facilitate rei alioqui adflictilis adumbratur.

III. Hortatio efficax cum praemiorum lenocinio.

GER-